

Oooooh!!

Francesc Dalmau
i l'art de les il·lusions òptiques
(1839-1878)

Exposició

del 23/10/2019 al 26/04/2020

Organitza:

Museu del Cinema
Col·lecció Tomàs Mallol

Ajuntament de Girona

Amb el suport de:

Diputació de Girona

Museu del Cinema

SUMARI

Introducció
Crèdits de l'exposició
Guió de l'exposició
Contingut de l'exposició
Activitats complementàries

Ooooh!

Francesc Dalmau i l'art de les il·lusions òptiques (1839-1878)

En actiu des de 1839, Francesc Dalmau (1810-1886) va ser el primer òptic modern de la ciutat de Barcelona. Però lluny de vendre únicament ulleres i binocles, la seva botiga va esdevenir tota una referència gràcies a una activitat ben popular a l'època: els espectacles òptics.

Fantasmagories, cosmorames, poliorames, quadres dissolvents, fotografies estereoscòpiques, i fins i tot, aparells de física recreativa van animar durant més de vint anys les vesprades dels barcelonins a la botiga de Dalmau. El seu aparador es va convertir en un punt de trobada indispensable dels amants de la ciència i de l'art que volien conèixer de primera mà les últimes novetats que arribaven d'Europa en el camp de les il·lusions òptiques.

Exposant per primera vegada peces inèdites de les col·leccions del Museu del Cinema i amb la participació de diferents arxius i col·leccions catalans (MUHBA, RACAB, AHCB, Fundació Rocamora), aquesta mostra us convida a endinsar-vos a la botiga de l'òptic Francesc Dalmau per descobrir l'univers visual en el qual estaven immersos els nostres avantpassats del segle XIX. Un univers ric i fascinant en recursos i formes expressives que estava revolucionant la manera de veure i de representar el món mig segle abans de l'arribada del cinema.

Inauguració: *dimecres, 23 d'octubre de 2019 a les 7 de la tarda*

Exposició: *24 d'octubre de 2019 al 30 d'abril de 2020.*

Horaris: *dimarts a dissabte de 10h a 18h
diumenge de 10h a 14h*

Entrada gratuïta a l'exposició

CRÈDITS DE L'EXPOSICIÓ

Producció

MUSEU DEL CINEMA

Comissària

CÈLIA CUENCA

Disseny

MÒDUL

Materials originals exposats

MUSEU DEL CINEMA- COL·LECCIÓ TOMÀS MALLOL

MUSEU DEL CINEMA-COL·LECCIÓ FRANCESC JUNYENT

COL·LECCIÓ ESCUBEDO-GARCIA

ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA

MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA (MUHBA)

REIAL ACADEMIA DE CIÈNCIES I ARTS DE BARCELONA

FUNDACIÓ CULTURAL PRIVADA ROCAMORA (BARCELONA)

FUNDACIÓ RAFAEL MASÓ

Conservació

MONTSE PUIGDEVALL

Restauració de vistes òptiques

BERTA BLASI. TALLER DE RESTAURACIÓ

SOT DEL RECTOR

Muntatge expositiu

RAFEL D'ARQUER

MOSTRA COMUNICACIÓ

Muntatge audiovisuals

MUSEU DEL CINEMA

Agraïments

RAMON BASSOLS

Amb el suport de

DIPUTACIÓ DE GIRONA

GENERALITAT DE CATALUNYA.DEPARTAMENT DE CULTURA

GUIÓ DE L'EXPOSICIÓ

Oooooh!

Francesc Dalmau i l'art de les il·lusions òptiques (1839-1878)

1. Una botiga singular a la Barcelona del segle XIX

Dalmau va obrir la seva primera botiga el 1839 i ben aviat es va convertir en un dels òptics amb més renom de la ciutat. Exposicions industrials, certàmens nacionals i fires internacionals lloaven els seus productes i recomanaven la seva qualitat.

El 1843 va introduir els espectacles òptics al seu negoci. Des d'aleshores, ulleres, telescopis, lupes i microscopis conviuen amb tota mena de llanternes màgiques, calidoscopis, caixes òptiques, zoòtrops i estereoscopis. Petits i grans, clients i curiosos quedaven meravellats en traspasar el llindar de la seva botiga.

2. Viatges virtuals

2.1. Vistes òptiques, caixes òptiques, cosmorames i poliorames

Les perspectives infinites de les vistes òptiques, el seu repertori de monuments i ciutats i la gran varietat d'efectes visuals (el pas del dia a la nit, l'aparició de personatges, etc.) van ser una de les atraccions més populars dels espectacles de Dalmau.

Apropant-se a les lents de les caixes òptiques, cosmorames i poliorames instal·lats a la seva botiga, els espectadors van tenir l'oportunitat de fer un viatge virtual per tots els racons del món, informar-se sobre els últims esdeveniments d'actualitat o admirar els nous edificis que, com el Liceu, estaven transformant la fisonomia de la seva pròpia ciutat.

2.2. Les vistes òptiques

Les vistes òptiques es van popularitzar a mitjans del segle XVIII, es diferenciaven de les estampes comunes pel fet d'haver estat concebudes per ser vistes per mitjà d'un aparell òptic, normalment un zograscopi o una caixa òptica proveïda d'una lent, que n'ampliaria la perspectiva i permetria apreciar els seus efectes visuals.

Gràcies als espectacles ambulants com els **mundonuovos**, la seva presència es pot resseguir per tota petita i gran ciutat europea fins a finals del segle XIX. Amb el temps, els seus efectes visuals es van fent més complexos (aparició de figures, canvi d'escenes, etc.) i van aparèixer nous dispositius i joguines que, com el poliorama panòptic, en van revitalitzar la popularitat.

2.3. El cosmorama històric

A inicis del segle XIX va néixer una nova atracció visual a París: el cosmorama. En una sala bastida amb un doble mur, es disposaven una sèrie de lents d'augment a través de les quals els espectadors podien observar paisatges i vistes urbanes. L'efecte de les lents donava nitidesa i profunditat a la imatge, alhora que la il·luminació intensificava els colors i l'atractiu.

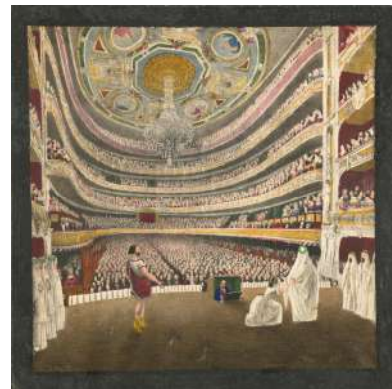
Des de París, la moda pels cosmorames es va estendre per tot Europa i Barcelona no va ser una excepció. El 1843, Dalmau va obrir un cosmorama històric d'una il·lusió completa. Presentava vuit vistes dels principals monuments i ciutats europees que es renovaven periòdicament acompanyades d'una breu descripció històrica.

2.4. Barcelona en vistes òptiques

El 1846 l'artista català Onofre Alsamora (c.1810-1880) va iniciar la publicació per entregues d'una sèrie de vistes òptiques de Barcelona anomenada **Viatge òptic per Espanya**. El viatge s'obria amb una vista de l'interior de la catedral, seguida d'onze títols que s'endinsaven en els espais de culte de la ciutat, espiaven els interiors de festa o s'evadien en els passejos, places i entorns naturals.

La botiga de Dalmau era un dels punts de venda de la sèrie i el seu èxit inicial va encoratjar l'artista i l'òptic a unir els seus respectius talents per emprendre una segona publicació. El 1851 apareixia sota el mateix títol, però amb doble efecte de llum i de major format, la nova sèrie, de la qual es conserven únicament dues vistes preparatòries: la Muralla de Mar i la Rambla.

2.5. Del viatge virtual als informatius

Els espectacles del cosmorama i vistes òptiques instal·lats a la botiga de Dalmau van permetre als barcelonins viatjar per Roma, París, Rio de Janeiro o Istanbul sense sortir de la seva ciutat ni patir les incomoditats del viatge. Descobrir els monuments més destacats d'arreu del món era el principal atractiu d'aquest tipus d'espectacles i Dalmau no va dubtar a explotar-lo renovant constantment les vistes per atreure nous visitants.

A mesura que avançava el segle i nous dispositius com el stereoscopi van satisfer el desig de conèixer el món a través de les imatges, les vistes òptiques van desplaçar la seva atenció cap als esdeveniments d'actualitat. Com un diari il·lustrat, Dalmau va presentar, en diversos espectacles, vistes òptiques que representaven les principals batalles i els fets bèl·lics més importants de la guerra de Crimea (1853-1856) i de la guerra d'Àfrica (1859-1860).

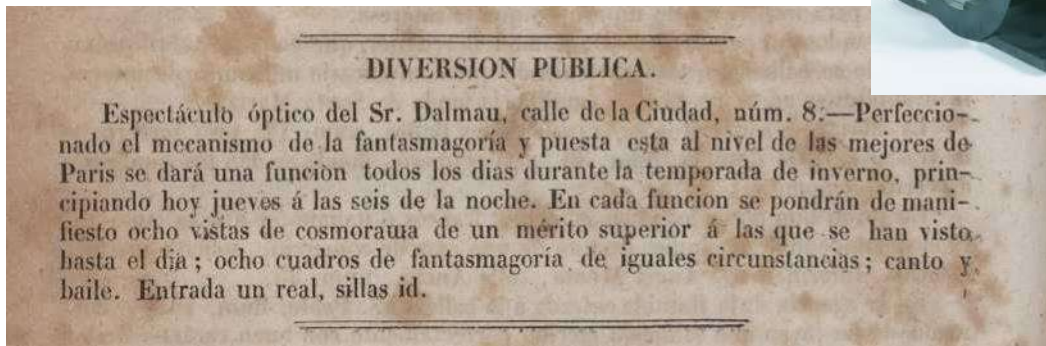

3. La màgia de la llanterna

3.1. Llanternes màgiques, fantasmagories i quadres dissolvents

El popular repertori de monstres, fantasmes i éssers fantàstics que des de feia mig segle havia revolucionat la cultura visual europea, aterrava de nou a Barcelona per entretenir el públic burgès.

Un cop recorregut el cosmorama històric, els espectadors prenen lloc per gaudir de les sessions de fantasmagoria de l'òptic català. Amb la llanterna màgica instal·lada rere el públic i la sala a les fosques, començava l'espectacle. Les figures desfilaven una rere l'altra, la música animava les escenes i una sèrie de quadres dissolvents tancava el programa.

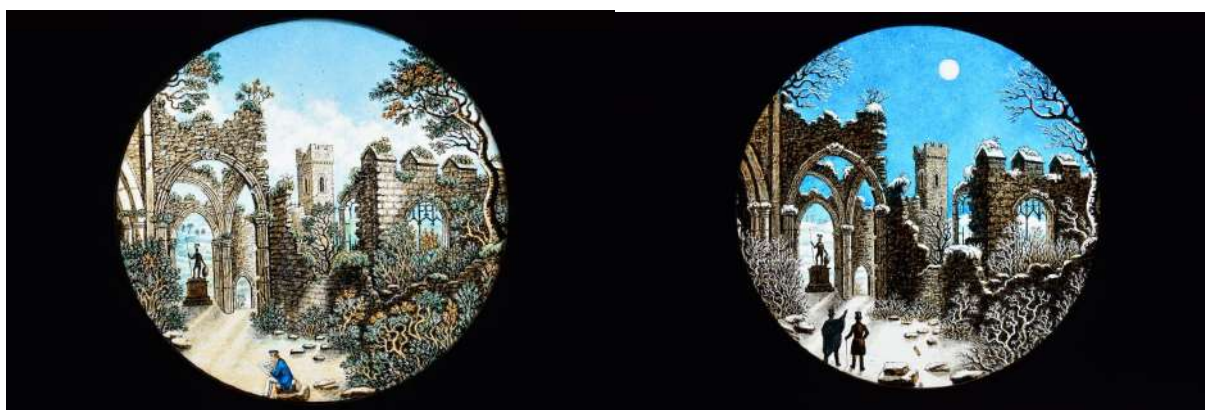
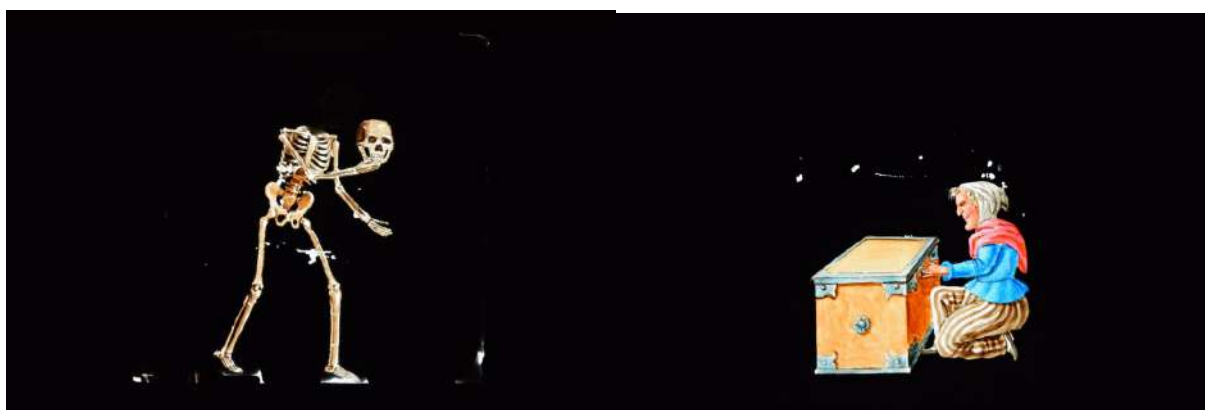

3.2. Dalmau fantasmagòric

Gràcies a la premsa de l'època, podem conèixer els espectacles de Dalmau de ben a prop. Com una cartellera de cinema, Dalmau anunciava el programa de les sessions de fantasmagoria a la secció de diversions i en renovava periòdicament les figures, buscant sempre efectes més complets i sorprenents.

El 1845, va afegir-hi els quadres dissolvents, que tot just acabaven de popularitzar-se a Londres. Per mitjà d'una llanterna amb un doble objectiu, els paisatges s'animaven, el vent bressava les ones del mar, i en pocs segons recorrien diferents moments de l'any, la neu es fonia i l'hivern deixava pas a la primavera.

4. Nous mons immersius

4.1. La fotografia estereoscòpica

Tot just traslladat a la Rambla, Dalmau va introduir una de les grans novetats del segle: la fotografia estereoscòpica. Els estudis sobre la visió binocular de Charles Wheatstone i la creació de l'estereoscopi lenticular dissenyat per David Brewster van popularitzar a mitjans del segle XIX les bases del que avui coneixem com a fotografia en 3D.

Els espectacles de Dalmau van fer de Barcelona una de les primeres ciutats de tot Espanya a poder-ne apreciar els efectes. Les imatges dels seus estereoscopis no només eren tridimensionals, sinó que, com les vistes òptiques, presentaven diferents efectes de llum i color que creaven una il·lusió realment captivadora.

4.2. El poliestereoscopi binocular animat

Dalmau va anunciar el seu primer espectacle de fotografia estereoscòpica el 1853, sota el curiós nom de poliestereoscopi binocular animat. La notícia va arribar a tot Espanya, des de Madrid fins a Mallorca, els principals diaris es van fer ressò de la arribada del 3D a la botiga de Dalmau.

Diversos estereoscopis de columna amb una sèrie de vistes que representaven paisatges, monuments, escenes quotidianes i fantàstiques, balls i sopars, esperaven els vianants que volguessin degustar per primera vegada nous mons de realitat virtual.

Només un any més tard i gràcies a la popularització de càmeres binoculars com el **quinetoscope**, Dalmau va obrir un estudi de fotografia estereoscòpica per a tot aquell que desitgés obtenir el seu retrat en relleu.

5. La física recreativa i el futur de les comunicacions

5.1. Telègrafs, fonògrafs, telèfons i aparells elèctrics

Amb l'entrada del físic Ramon Rosselló com a nou soci al negoci, els espectacles de Dalmau es van enriquir amb una secció de física recreativa. Els espectadors podien experimentar els efectes de l'electricitat en el seu cos, veure funcionar telègrafs en comunicació directa entre Rússia, Londres i Barcelona o admirar la potència dels nous motors elèctrics.

Des d'aleshores, el seu establiment a la Rambla es va convertir en la porta d'entrada dels grans avenços europeus en el camp de la ciència i de la tecnologia, protagonista, entre d'altres, de l'arribada del telèfon i del fonògraf a Espanya.

5.2. El fonògraf i el telègraf

El recentment inventat fonògraf va ser presentat en societat el 12 de setembre de 1878 a l'Ateneu Lliure de Catalunya per Tomàs Dalmau, fill i successor de Francesc Dalmau. Després d'elogiar la figura del seu inventor, Thomas Alva Edison, Tomàs Dalmau va encetar la vetllada explicant-ne el funcionament i amb una demostració pràctica. Tot seguit s'hi van enregistrar fragments d'òperes famoses com **La Traviata** de Verdi i escrits literaris en diverses llengües com el català, el gallec, l'anglès o l'italià.

Una de les atraccions més populars de la nova secció de física recreativa era veure els telègrafs en funcionament. N'hi havia de tot tipus: segons els sistemes de Breguet, Morse i el recentment creat telègraf impressor. Gràcies a això, els espectadors podien fer-se una idea de la revolució que suposava en el món de les telecomunicacions.

* * * * *

Tomàs Dalmau es va encarregar de continuar el negoci del seu pare quan aquest es va retirar definitivament el 1881, havent enriquit de manera decisiva la cultura visual i científica de la ciutat. Francesc Dalmau va morir el 6 de desembre de 1886, reconegut com l'òptic més antic de la capital.

* * * * *

Francesc Dalmau i Faura

1810 - 1886

1810

Francesc Dalmau i Faura neix a Manresa el 4 de juliol de 1810, fill del músic Ventura Dalmau i Josefa Faura.

1832

Als 22 anys arriba a Barcelona i exerceix en un primer moment de professor de cant i guitarra.

1839

Dalmau obre la seva primera botiga d'òptica al carrer de la Ciutat, núm. 8.

1843

Inici dels espectacles òptics a la botiga de Dalmau amb un *cosmorama* històric.

1844

Dalmau afegeix espectacles de llanterna màgica, fantasmagoria i més endavant de ***dissolving views***.

1846

Onofre Alsamora inicia la publicació de la sèrie de vistes òptiques de Barcelona ***Viatge òptic per Espanya***. La botiga de Dalmau serà un dels punts de venda.

1849

Trasllat al carrer Ferran VII núm. 51. L'establiment tenia tres portes que es corresponien a les tres branques del seu negoci. La primera donava a la botiga, la segona al taller i la tercera al gabinet òptic, on es celebraven els espectacles.

1850

Dalmau participa a l'Exposició Industrial de Barcelona, on exposa aparells òptics i diversos models de caixes òptiques. Publica ***El Optímetro***.

1851

Col·laboració entre Alsamora i Dalmau per publicar una segona sèrie de vistes òptiques sota el mateix títol de ***Viatge òptic per Espanya***.

1852

Dalmau es trasllada a la rambla del Centre, núm. 9, davant del Liceu.

1853

Introducció de l'estereoscòpia com a espectacle al gabinet òptic amb un *poliesterescopi* binocular animat.

1854

Dalmau obre un taller de fotografia estereoscòpica al carrer de Canuda, núm. 13.

1855

Associació amb el físic Ramon Rosselló. Introducció dels espectacles de física recreativa, amb aparells mecànics, hidràulics i elèctrics. El gabinet es transforma en el *Gabinet òptic i físico-mecànic dels senyors Dalmau i Rosselló*.

1859

Finalitza la unió amb Rosselló. Dalmau introdueix reformes al gabinet i presenta nous espectacles sota el nom de *Gabinet òptic-mecànic-elèctric-magnètic-fotogràfic*.

1864

Dalmau i el fotògraf Leopoldo Rovira realitzen proves per obtenir fotografies mitjançant el llum elèctric seguint les experiències de Nadar a París.

1871

Publica ***El Tesoro de la vista y su conservación hasta la vejez.***

1872

El seu fill Tomàs Josep Dalmau entra a l'empresa familiar, rebatejada amb el nom de Francisco Dalmau e hijo. Remodelen la façana de la botiga de la Rambla l'any següent.

1873: Dalmau i el seu fill remodelen la façana de la botiga de la Rambla, mostrant una imatge més moderna de la seva empresa.

1874

Dalmau i fill importen la primera dinamo de Gramme per a l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona. Obren una sucursal a Madrid.

1877

La casa Dalmau adquireix el privilegi d'introducció a Espanya dels telèfons Graham-Bell. Participen en l'Exposició Industrial Catalana.

1878

La casa Dalmau importa els primers fonògrafs per a l'Escola d'Enginyers Industrials. Tomàs Dalmau fa les demostracions de la presentació del fonògraf d'Edison a l'Ateneu Lliure de Catalunya.

1881

Francesc Dalmau es jubila. Tomàs Dalmau queda al capdavant de l'empresa familiar i impulsa la creació de la Sociedad Eléctrica Española, de la qual serà director fins al 1884.

1886

Francesc Dalmau mor el 6 de desembre de 1886, a l'edat de 76 anys, reconegut com el primer òptic modern de la ciutat de Barcelona.

1900

Josep Dalmau, fill de Tomàs Dalmau, es fa càrrec de l'empresa familiar sota el nom de J. Dalmau Montero, establerts a la ronda de la Universitat, núm. 20. Seguirien venent material òptic fins a la Guerra Civil.

CONTINGUT DE L'EXPOSICIÓ

Gran part dels objectes que es mostren en aquesta exposició provenen de **les col·leccions del Museu del Cinema**, sobretot de la Col·lecció Tomàs Mallol i de la Col·lecció Francesc Junyent, i la majoria és la **primera vegada que s'exposen** en públic.

Cal destacar sobretot dues sèries de vistes òptiques que s'exposen per primera vegada i que han estat recentment restaurades:

- 11 vistes òptiques translúcides de la sèrie ***Viaje óptico por España, publicada el 1846***, l'autor de les quals és el pintor Onofre Alsamora.
Aquestes litografies es comercialitzaven per entregues, així com la caixa d'òptica que servia per a visualitzar-les, que també es conserva i s'exposa, i presenten una mida i una forma que difereix de les de la majoria de vistes òptiques translúcides domèstiques.
Representen diversos llocs emblemàtics de Barcelona (Catedral, Liceu, església del Pi, Pla de Palau...) amb tot detall i aconseguen uns efectes canvis en modificar-ne la il·luminació.
Aquest conjunt ha estat restaurat recentment cosa que ha permès recuperar aquest efecte.
- 9 vistes òptiques translúcides per a espectacles públics.
Conjunt de vistes translúcides amb imatges de ciutats italianes (Florència, Venècia), de diversos indrets de París, i d'altres llocs no identificats, que per les seves dimensions devien formar part del repertori mostrat en un espectacle públic de caixa d'òptica.
Presenten una acurada factura i probablement són d'origen francès ja que els títols hi són escrits en aquesta llengua.

Cal mencionar també que hi ha alguns **objectes i documents que han estat cedits** al Museu del Cinema per les següents institucions o particulars:

- Col·lecció Escubedo-Garcia
- Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
- Museu d'Història de Barcelona
- Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona
- Fundació Cultural Privada Rocamora (Barcelona)
- Fundació Rafael Masó

El contingut total de l'exposició consta de:

- 5 Caixes d'òptica
- 55 Vistes òptiques
- 11 Llanternes màgiques
- 26 Plaques de vidre per a llanterna màgica
- 7 Càmeres i visors estereoscòpics
- 37 Fotografies estereoscòpiques
- 4 Fonògrafs, telègrafs i accessoris
- 7 Aparells d'òptica i de física
- 7 Llibres, gravats i documents originals
- 66 Reproduccions d'articles i anuncis de premsa de l'època
- 3 muntatges audiovisuals

L'exposició ocupa la sala d'exposicions temporals del Museu del Cinema: 120 m2.

Relació del material original exposat

1. UNA BOTIGA SINGULAR A LA BARCELONA DEL SEGLE XIX

Catálogo general: aparatos e instrumentos para las ciencias, artes e industria. Dalmau e Hijo. Barcelona. Impr: Pablo Riera, 1877. RACAB
Telescopi òptic monocular. Lerebours. S. XIX. Col·lecció Escubedo Garcia
Telescopi òptic monocular. Marca desconeguda. S. XIX. Col·lecció Escubedo Garcia
El optómetro. Su origen, su composición y los recursos que ofrece para graduar la vista e indicar los anteojos que pueden convenir. Francisco Dalmau. Barcelona. Impr. Hispana, 1850. AHCB
El tesoro de la vista. Su conservación hasta la vejez. Francisco Dalmau. Gracia, Barcelona. Impr. Cayetano Campins, 1872. AHCB
Fulletó publicitari J. Dalmau Montero. c. 1911. Col. Particular
Fotografia de Francesc Dalmau. Dècada de 1860. Col. Particular
Microscopi monocular fix. Kraus Bausch & Lomb. París. 1850-1860. Col·lecció Escubedo Garcia.
Microscopi monocular. Marca desconeguda. 1870-1880. Col·lecció Escubedo Garcia
Lupa de relloger. Marca desconeguda. S. XIX. Col·lecció Escubedo Garcia
Ulleres de vista "Quevedos". S. XIX-XX. Fundació Rafael Masó. Reg. 1316
Ulleres amb patilles flexibles anatòmiques. S. XIX-XX. Fundació Rafael Masó. Reg. 1315

2. VIATGES VIRTUALS

2.1. Vistes òptiques, caixes òptiques, cosmorames i poliorames

Zoograscopi. c. 1775-1825. Reg. 5781
Vista òptica. *Vue perspective du chœur de l'Abbaye Royale de Westminster Sepulture des Rois d'Angleterre.* Aiguafort acolorit. París, Huquier fils. c. 1760-1790. Reg. 2316
Caixa d'òptica per a vistes opaques. c. 1775-1825. Reg. 1162
Vista òptica. *Vue Perspective de la Grande Place de St François à Seville.* Aiguafort acolorit. París, Daumont. c. 1760-1790. Reg. 2292
Vista òptica. *Vue perspective de l'Interieur de la Basilique de St Pierre dans le Vatican à Rome.* Aiguafort acolorit. París, J. Chereau. c. 1760-1790. Reg. 2304
Vista òptica. *Vue du Jardins du Roy de Pologne en Saxe.* Aiguafort acolorit. París, Basset. c. 1760-1790. Reg. 2295
Gravat. *The Halfpenny Showman.* Aiguatinta acolorida. William Henry Payne. 1805. Reg. 3233
Caixa d'òptica per a vistes translúcides. Pierre Henri Amand Lefort, polyorama panoptique. París. 1849 després. Reg. 1146
Vista òptica translúcida. *Boulevard des Italiens.* Pierre Henri Amand Lefort, vue pour polyorama panoptique. París. 1849 després. Reg. 2258
Caixa d'òptica per a vistes translúcides. Pierre Henri Amand Lefort, polyorama panoptique. París. 1849 després. Reg. 1145
Vista òptica translúcida. *Moscú. Porte Rouge.* Pierre Henri Amand Lefort, vue pour polyorama panoptique. París. 1849 després. Reg. 3267-10
Caixa d'òptica per a vistes translúcides. Pierre Henri Amand Lefort, polyorama panoptique. París. 1849 després. Reg. 34100
Vista òptica translúcida. *Campo Santo à Pise.* Pierre Henri Amand Lefort, vue pour polyorama panoptique. París. 1849 després. Reg. 34100-2
Vista òptica translúcida. *St. Pétersbourg la Bourse et la Colonne d'Alexandrine.* Pierre Henri Amand Lefort, vue pour polyorama panoptique. París. 1849 després. Reg. 3267-09
Vista òptica translúcida. *Boulogne (Arrivée de la Reine Victoria).* Pierre Henri Amand Lefort, vue pour polyorama panoptique. París. 1849 després. Reg. 34100-3
Vista òptica translúcida. *La Bourse de Paris.* Pierre Henri Amand Lefort, vue pour polyorama panoptique. París. 1849 després. Reg. 2257

2.2. Les vistes òptiques

Vista òptica translúcida. *Galerie d'Orléans.* Litografia. c. 1830-1860. Reg. 3319-04
Vista òptica translúcida. *Le soir.* Litografia. c. 1830-1860. Reg. 3319-21
Vista òptica translúcida. *Venise.* c. 1830-1860. Reg. 3319-02
Vista òptica translúcida. *Florence.* Litografia. c. 1830-1860. Reg. 3319-22
Vista òptica translúcida. *[Galerie d'un cloître]* c. 1830-1860. Reg. 3319-19
Vista òptica translúcida. *Place de la Concorde.* Litografia. c. 1830-1860. Reg. 3319-16
Vista òptica translúcida. *Place Vendôme.* Litografia. c. 1830-1860. Reg. 3319-17
Vista òptica translúcida. *Cloître St. Nicaise à Rheims.* Litografia. c. 1830-1860. Reg. 3319-08
Vista òptica translúcida. *[Plaça de Sant Pere del Vaticà].* c. 1830-1860. Reg. 3434-2

2.3. El cosmorama històric

Vista òptica. *Arco de Tito.* Litografia acolorida. c. 1840-1860. Reg. 3480
Vista òptica. *Interior Sant Pere del Vaticà.* Litografia acolorida. c. 1840-1860. Reg. 3448
Vista òptica. *Sant Pere del Vaticà i Castell Sant'Angelo.* Litografia acolorida. c. 1840-1860. Reg. 13786

2.4. Barcelona en vistes òptiques

Caixa d'òptica per a vistes translúcides. Marca desconeguda. c. 1846. Reg. 3267-01

Vistes òptiques translúcides. Sèrie *Viaje óptico por España*. Litografia acolorida. Onofre Alsamora. 1846-1851
Barcelona. Interior de la Catedral. Reg. 3267-21
Barcelona. Interior de Nuestra Señora del Pino. Reg. 3267-22
Barcelona. Torres antiguas en la plaza Nueva. Reg. 3267-23
Barcelona. Camino de la Cruz Cubierta. Reg. 3267-24
Puente de Molins de Rey. Reg. 3267-25
Barcelona. Santa María del Mar. Reg. 3267-26
Barcelona. Interior del Gran Teatro del Liceo. Reg. 3267-27
Barcelona. Café de las Delicias. Reg. 3267-28
Barcelona. Baile de disfraces en el Salón de la Lonja. Reg. 3267-29
Barcelona. Claustro de la catedral. Reg. 3267-30
Barcelona. Plaza de Palacio. Reg. 3267-31

Vista òptica. *Barcelona. Torres antiguas en la plaza Nueva*. Sense acolorir. Onofre Alsamora. 1847. AHCB. Reg. 12403
Vista òptica. *Barcelona. Torres antiguas en la plaza Nueva*. Onofre Alsamora. 1847. AHCB. Reg. 12328
Vista òptica. *Barcelona. Torres antiguas en la plaza Nueva*. Onofre Alsamora. 1847. MUHBA. Reg. 964
Vista òptica. *Barcelona. Torres antiguas en la plaza Nueva*. Onofre Alsamora. 1847. Fundació Cultural Privada Rocamora. Reg. 724
Vista òptica. Teatre del Liceu. c. 1850. Fundació Cultural Privada Rocamora. Reg. 877

Vista òptica. *La Muralla del Mar. Barcelona*. Onofre Alsamora. Litografia acolorida. 1851. AHCB. Reg. 12321
Vista òptica. *La Rambla i el Teatre Principal*. Onofre Alsamora. Litografia acolorida. 1853. Barcelona. AHCB. Reg. 12332

2.5. Del viatge virtual als informatius

Vista òptica. *Vedutta de la Fontana de Trevi*. Litografia acolorida. c. 1840-1860. Reg. 3435
Vista òptica. *[Ciutat portuària]*. Litografia acolorida. c. 1840-1860. Reg. 3455
Vista òptica. *París. Hôtel de Ville*. Litografia. c. 1840-1860. Reg. 3465
Vista òptica. *Gibraltar. Gravat acolorit*. c. 1840-1860. Reg. 3452
Vista òptica. *Vista general de Roma*. Gravat acolorit amb aquarel·la. c. 1840-1860. Reg. 3437
Vista òptica. *Veduta della Piazza del Popolo con el obelisco Egizio transportato del Circo Massimo*. Gravat acolorit amb aquarel·la. c. 1840-1860. Reg. 3444
Vista òptica. *Piazza Navona*. Gravat acolorit. c. 1840-1860. Reg. 3445
Vista òptica. *Rio Janeiro. Brasil. Vista tomada de Santo Domingo*. Gravat acolorit. c. 1840-1860. Reg. 3462
Vista òptica. *[Defensa d'atac marítim]*. Gravat acolorit. c. 1840-1860. Reg. 3456
Vista òptica. *Arrivé. Llegada a París de los restos mortales de Napoleón a 15 diciembre 1840*. Gravat acolorit. c. 1840-1860. Reg. 3440
Vista òptica. *Erupción del Vesubio en 1833*. Gravat acolorit. c. 1840-1860. Reg. 3464
Vista òptica. *[Basílica de Santa Sofia, Estambul]*. Litografia acolorida. c. 1840-1860. Reg. 3458
Vista òptica. *Veduta del Campidoglio*. Roma. Aiguafort acolorit. c. 1840-1860. Reg. 13785
Vista òptica. *[Plaça de Sant Pere del Vaticà]*. Litografia acolorida. c. 1840-1860. Reg. 13784
Vista òptica. *[Pio IX bendice el monumento a la Immaculada. Roma]*. Litografia acolorida. c. 1840-1860. Reg. 13787

3. LA MÀGIA DE LA LLANTERNA

3.1. Llanternes màgiques, fantasmagories i quadres dissolvents

Gravat. *La Barcelona dels nostres avis*. Lola Anglada. 1949. Reg. 27794
Llanterna màgica. Lapiere Lampadophore. França, París. c. 1880. Reg. 614
Llanterna màgica de projecció professional. Marca desconeguda. 1890. Reg. 692
Llanterna màgica lampadoscopi. Aubert Bouddha. França, París, 1870-1880. Reg. 7155
Llanterna màgica. Lapiere, lanterne médaillon. França, París. c. 1880. Reg. 610
Llanterna màgica. Lapiere, lanterne salon. França, París. c. 1880. Reg. 611
Llanterna màgica lampadoscopi. Lapiere Lampascope Carré. França, París, c. 1880. Reg. 27790. Col·lecció Francesc Junyent
Llanterna màgica. Lapiere Carrée. França, París. 1850-1880. Reg. 685
Llanterna màgica. Lapiere Carrée. França, París. 1850-1880. Reg. 682
Llanterna professional. Marca desconeguda. Gran Bretanya. C. 1880. Reg. 27789. Col·lecció Francesc Junyent
Llanterna professional. Marca desconeguda. c. 1880. Reg. 33955. Col·lecció Francesc Junyent

Placa llanterna màgica, mòbil amb cremallera. *Rembrandts Mill*. c. 1880. Reg. 27761. Col·lecció Francesc Junyent
Placa llanterna màgica, mòbil amb cremallera. *[Vaixell en una tempesta]* c. 1880. Reg. 27765. Col·lecció Francesc Junyent
Placa llanterna màgica, fixa senzilla. *[Paisatge nocturn. Castell, llac i barca]*. 1850-1880. Reg. 27738. Col·lecció Francesc Junyent
Placa llanterna màgica, fixa senzilla. *Terra Santa. Llac Tiberiades*. 1850-1880. Reg. 27767. Col·lecció Francesc Junyent
Placa llanterna màgica, mòbil lliscant. *Vieux château sur les côtes a Bretagne*. 1850-1880. Reg. 27764. Col·lecció Francesc Junyent
Placa llanterna màgica, mòbil lliscant. *[Vaixell]*. 1840-1900. Reg. 16218
Placa llanterna màgica, mòbil lliscant. *[Mico que estira el barret d'una dona]* 1850-1880. Reg. 27749. Col·lecció Francesc Junyent
Placa llanterna màgica, mòbil lliscant. *[Dona amb ulleres]* 1850-1880. Reg. 27754. Col·lecció Francesc Junyent

Placa llanterna màgica, mòbil lliscant. [Home a qui se li mouen els ulls]. 1850-1880. Reg. 27745. Col·lecció Francesc Junyent

Placa llanterna màgica, mòbil lliscant [Dona a qui li creix el nas] 1850-1880. Reg.27748. Col·lecció Francesc Junyent

Placa llanterna màgica, mòbil amb cremallera. [Màgic i dimonis] c.1880. Reg.2472.

Placa llanterna màgica, placa mòbil palanca. *Tête de mort profil*. c.1850. Reg.2640-14

Placa llanterna màgica, placa mòbil palanca. [Esquelet que es treu el crani] c.1875. Reg. 2514

Placa llanterna màgica, placa mòbil palanca. *Le Ventre gonflé par le Diable*. c.1850. Reg.2640-16

Placa llanterna màgica, fixa senzilla . Catalunya. Castellfollit de la Roca. 1880-1900. Reg. 2638-04

Placa llanterna màgica, mòbil lliscant . Catalunya. Sallent. 1880-1900. Reg. 2638-01

Placa llanterna màgica, mòbil lliscant. Monestir Santa Cecília de Montserrat. 1880-1900. Reg. 2632-19

Placa llanterna màgica, fixa senzilla. Catalunya. Santa Maria de Besalú. 1880-1900. Reg. 2638-05

Placa llanterna màgica, fixa senzilla. Montserrat. Portada de l'església. 1880-1900. Reg. 2632-15

Placa llanterna màgica, mòbil panoràmica. Montserrat. Coves. 1880-1900. Reg. 2632-18

Placa llanterna màgica, mòbil panoràmica. [Montserrat. Arcades]. 1880-1900. Reg. 2632-17

Placa llanterna màgica,fixa senzilla. [Montserrat. Edifici]. 1880-1900. Reg. 2632-02

Placa llanterna màgica,fixa senzilla [Muntanyes. Montserrat] 1880-1900. Reg. 2638-16

Placa llanterna màgica,fixa senzilla [Montserrat] 1880-1900. Reg. 2632-14

Placa llanterna màgica, mòbil panoràmica. Catalunya. Sant Quintí de Mediona. 1880-1900. Reg.2638-06

Placa llanterna màgica, mòbil panoràmica. Montserrat. Sant Iscle i Santa Victòria. 1880-1900. Reg.2632-12

3.2. Dalmau fantasmagòric

Llanterna professional. Carpenter & Westley, Phantasmagoria lantern. Gran Bretanya, Londres, després de 1821. Reg. 5948

4. NOUS MONS IMMERSIUS

4.1. La fotografia estereoscòpica

Visor de fotografia estereoscòpica. Le Stéreo. França, 1910. Reg. 2191

Dibuixos estereoscòpics. c.1850. Reg. 6972, 6973

Visor de fotografia estereoscòpica. Marca desconeguda. 1870-1900. Reg. 33956. Col·lecció Francesc Junyent

Visor de fotografia estereoscòpica. Underwood & Underwood. Estats Units, 1901. Reg. 33957 Col·lecció Francesc Junyent

Visor de fotografia estereoscòpica. Jules Duboscq, soleil. França, París. 1852. Reg. 2181.

Daguerreotip estereoscòpic. Després de 1860. Reg. 5780

Visor de fotografia estereoscòpica. Marca desconeguda. 1850-1900. Reg. 2374

Càmera fotogràfica estereoscòpica. Dr Krügener, delta-camera. Alemanya, 1892. Reg. 6180

Visor de fotografia estereoscòpica. Marca desconeguda. 1870-1900. Reg. 2193

Fotografies estereoscòpiques

Vues de France. Chartres. Reg. 35281

Seville. Cour des Muneras.Alcazar. Reg. 4333

Chateau des Fleurs. Reg. 35276

Chat embourbé (Parc de Versailles) Reg.6856

Dome d'honneur. Reg.4302

Athènes, Panorama du pirée Reg.4301

Diableries Nouvelles. E.H. Éditeur. C.1865. Reg.1268

Imatges de Barcelona. Finals s.XIX, principis s. XX

4.2. El poliestereoscopi binocular animat

Vistes estereoscòpiques translúcides.

La Place Saint Pierre. Reg. 4316

Bois de Boulogne. Paris. Reg. 35275*

[Dones rentant roba al riu]. Reg. 35287*

Paris à Caux. Reg. 35285*

Residences Impériales Versailles. Chambre Louis XIV. Reg. 35288*

[Retrat de dues dones, una nena i un nen]. Reg. 35289*

Un souper chez Satan. Reg. 34278*

Un banquet infernal. Reg. 35277*
Jésus meurt sur la croix. Reg. 3868
[Ball]. Reg. 35286*
[Retrat de noia] Reg. 35284*
Adoration des mages. Reg. 3864
Jésus parmi les docteurs. Reg. 3884
Groupes anglais. Reg. 35283*
[Estudi d'un pintor] Reg. 35282*
[Grup de gent prop d'una barana] Reg. 35280*

*Col·lecció Francesc Junyent

5. LA FÍSICA RECREATIVA I EL FUTUR DE LES COMUNICACIONS

5.1. Telègrafs, fonògrafs, telèfons i aparells elèctrics

Telègraf Morse Czeija Nissl & Co. Viena. 1880. Col·lecció Escubedo Garcia

5.2. El fonògraf i el telègraf

Fonògraf. Thomas A. Edison, GEM model A. Estats Units, 1903. Reg. 559
Cilindre per a fonògraf. *Darkies' Dream & Darkies' Awakening (banjo)*. Thomas A. Edison, Edison blue amberol record. Estats Units, 1913. Reg. 5934
Cilindre per a fonògraf. *On the Mississippi (Morse) Alexander Prince*. Thomas A. Edison, Edison record. Estats Units, 1902. Reg. 5935

Imatges de l'exposició per a premsa

Podeu descarregar-vos **imatges a alta qualitat** d'alguns dels materials exposats a la nostra pàgina de Flickr:

<https://www.flickr.com/photos/museudelcinema/albums>

Cal citar sempre el crèdit que consta en el text de descripció de la fotografia, juntament amb la denominació de la seva procedència:

(c) Museu del Cinema

Cèlia Cuenca, comissària de l'exposició

Cèlia Cuenca és investigadora predoctoral i membre del grup de recerca **Gracmon** de la Universitat de Barcelona. Dedica la seva tesi doctoral a l'estudi dels espectacles i dispositius òptics que van configurar la cultura visual dels segles XVIII i XIX i la seva recepció a Espanya.

Després de cursar Humanitats a la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona, va rebre la beca Avenir de l'Associació Diálogo i de l'Ambaixada de França per completar els seus estudis de Màster en Història de l'Art a la Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne (2017). Actualment, gaudeix d'una beca de l'Obra Social La Caixa per completar els seus estudis de doctorat.

Ha realitzat estades d'investigació a Madrid, París i al Museu del Cinema de Torino, i ha tingut la oportunitat de presentar les seves investigacions en diversos certàmens nacionals i internacionals, com la 39ª Conferència anual de la Nineteenth Century Studies Association (Philadelphia, 2018), la III International Conference Stereo & Immersive Media (Lisboa, 2018) o a l'11^è Seminari internacional sobre els antecedents i orígens del cinema (Girona, 2017).

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

ESPECTACLE DE LLANTERNA MÀGICA PER A PÚBLIC FAMILIAR

Divendres, 1 de novembre de 2019

De 11.00 a 14.00 i de 17.00 a 20.00 h.

Rambla de Ramon Berenguer (Sant Narcís). Girona

El viatge de la Llanterna Màgica

a càrrec de Jordi Pujadas

El professor Sioux Plau ens farà un passeig visual ple de curiositats i anècdotes des de l'època victoriana fins als nostres dies. ¿Que feia la gent en un moment de la història on no hi havia ràdio, televisió, cinema o futbol? Doncs, anar a una sessió de Llanterna Màgica! Us presentem un espectacle de llanterna màgica, considerat el cinema abans del cinema, amb imatges quotidianes que ens descobriran com vivia la gent l'any 1875. Un espectacle per a tots els públics!

Activitat gratuïta

Sessions contínues de 20 minuts de durada, que tindran lloc en una cúpula que té una capacitat de 50 persones.

VISITA GUIADA AMB CÈLIA CUENCA (comissària de l'exposició)

Diumenge, 3 de novembre de 2019

11.30 h

Museu del Cinema

Vine a gaudir d'una visita guiada a l'exposició a càrrec de la comissària Cèlia Cuenca, historiadora de l'art i comissària de l'exposició.

Francesc Dalmau (1810-1886) va ser el primer òptic modern de la ciutat de Barcelona. El seu establiment a la Rambla es va consolidar ràpidament com la porta d'entrada dels grans avenços europeus en el camp de la ciència i de la tecnologia. Molt abans, però, Dalmau s'havia guanyat el reconeixement del públic barceloní gràcies a una altra activitat en la qual es va mostrar igualment innovador: els espectacles òptics. El públic es divertia i molt assistint a les sessions que l'òptic organitzava a la seva botiga. Aquesta exposició vol reivindicar aquesta faceta menys coneguda, però de gran incidència de la seva activitat professional. A partir del seu cas, aquesta és una oportunitat per fer descobrir al visitant l'univers visual en què estaven immersos els espectadors del segle XIX.

Activitat gratuïta. Places limitades

Cal reserva prèvia. Formulari d'inscripció a: www.museudelcinema.cat

CONFERÈNCIA

Dijous, 30 de gener de 2020

19.00 h

Museu del Cinema

Francesc Dalmau i l'art de les il·lusions òptiques

Una botiga singular a la Barcelona del segle XIX

Francesc Dalmau (1810-1886) va ser el primer òptic modern de la ciutat de Barcelona. Però lluny de vendre únicament ulleres i binocles, la seva botiga es va convertir en un punt de trobada indispensable dels amants de la ciència i de l'art que volien conèixer de primera mà les últimes novetats en el camp de les il·lusions òptiques. Durant més de vint anys, els espectacles òptics de Dalmau van animar les vesprades del públic barceloní amb fantasmagories, cosmorames, poliorames, quadres dissolvents, fotografies estereoscòpiques, i fins i tot aparells mecànics, motors elèctrics i els primers telègrafs.

Us convidem a endinsar-vos a la botiga de Dalmau per redescobrir una cultura visual rica i fascinant que va meravellar al públic del segle XIX i que, molt més propera del que ens imaginem, ens pot seguir sorprenent i captivant als espectadors d'avui.

Activitat gratuïta. Places limitades

Girona, octubre de 2019